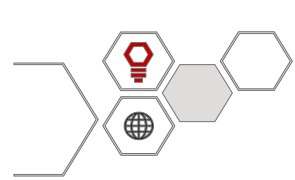
Теорія та історія держави і права

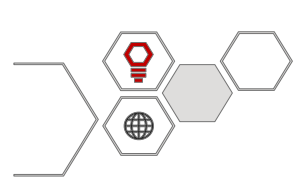
УДК 323.281:343:343.195.4:35.08:94(477)](091)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17821091>**Кадровий склад відділів реабілітації жертв політичних репресій
Військової прокуратури ПрикВО/Військової прокуратури Західного
регіону України****Ройко Андрій Іванович,**аспірант Львівського державного університету внутрішніх справ, м. Львів,
Україна, <https://orcid.org/0009-0006-2273-2212>**Прийнято: 16.11.2025 | Опубліковано: 30.11.2025**

Анотація: В ході політичних і економічних реформ, що проводилися в СРСР у 1985–1991 роках нове політичне керівництво оголосило кампанію реабілітації жертв політичних репресій. Під це означення в західно-українському регіоні потрапила частина учасників руху Опору ОУН-УПА, а також шестидесятники. 17 квітня 1991 року Верховна Рада Української РСР першою з союзних республік прийняла Закон № 962-XII, що регулював процеси реабілітації жертв політичних репресій на суверенній території республіки. Передбачалося повернення реабілітованим конфіскованого за вироком суду майна, пільгове обчислення пенсійного стажу та інші неவிбагливі радянські пільги, для осіб які отримали інвалідність в наслідок репресій та пенсіонерам, як-от позачергове встановлення стаціонарного телефону чи вступ до садово-городніх товариств. Це зумовило різкий скачок звернень громадян (репресованх та їх родичів-спадкоємців) в органи прокуратури та державної безпеки. Парадокс полягав ще й у тому, що

здійснювати реабілітацію доводилось структурам, які свого часу були причетні до репресій. Кадрів катастрофічно не вистачало, справи в силу вікових особливостей категорії осіб, які підлягали реабілітації, не терпіли тяганини, скаржники виявляли зрозумілу наполегливість. Відтак довелося ввести посади позаштатних прокурорів, що відразу породило масу супутніх проблем. По-перше, позаштатний прокурор повинен був бути дипломованим юристом чи, принаймні, студентом-старшокурсником юридичного факультету. По-друге, оклади були мізерними, але і їх з'їдала стрімка інфляція. Відтак погоджувалися на цю роботу у військовій прокуратурі ПрикВО, згодом військовій прокуратурі Західного регіону України, переважно ветерани радянських правоохоронних органів, які в більшості не були дотичні до слідства чи прокурорської діяльності, а займали посади забезпечення діяльності даних органів. В своїй масі ці люди не були фахівцями в галузі кримінального права. Окрім того можна припустити, що частина ветеранів сприймали репресованих членів ОУН і УПА, як учорашніх ворогів (це видно з формулювань у Висновках про реабілітацію, де використовуються терміни «банди УПА», «бандити», тощо). На прикладі військової прокуратури ПрикВО /військової прокуратури ЗРУ розглянуто контингент позаштатних співробітників відділу, який займався реабілітацією. Зроблено висновок, що, з одного боку, робота з реабілітації здійснювалася у відповідності з буквою Закону про реабілітацію, з іншого, не завжди позаштатні прокурори намагалися допомогти апелянтам, подекуди довільно трактуючи неоднозначні положення законодавства. Так, у процесі дослідження виявлено випадок, коли неповнолітньому учаснику УПА інкримінували «убивство» за участь у бою, де загинув один з радянських карателів, за відсутності сукупності доказів у справі. Також вказано на необхідність повернення до перегляду окремих відмовних висновків 1991–1999 рр. з урахуванням прийнятого у 2015 році Закону України «Про

правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті» та осучасненої (2018 р.) редакції Закону про реабілітацію.

Ключові слова: реабілітація жертв політичних репресій, реабілітовані особи, учасники ОУН-УПА, Закон № 962-XII, прокуратура України, військова прокуратура, відділи реабілітації в органах прокуратури, кадри органів прокуратури, позаштатні прокурори.

The Staffing Structure of Rehabilitation Departments for Victims of Political Repression Military Prosecutor's Office of the Carpathian Military District / Military Prosecutor's Office of the Western Region of Ukraine

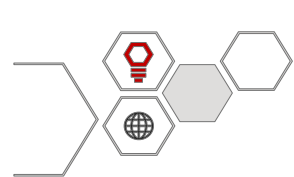
Andrii Roiko,

PhD Student, Lviv State University of Internal Affairs, Lviv, Ukraine,

<https://orcid.org/0009-0006-2273-2212>

Abstract: During the political and economic reforms carried out in the USSR between 1985 and 1991, the new political leadership launched a campaign for the rehabilitation of victims of political repression. In Western Ukraine, this definition encompassed part of the participants of the OUN–UPA resistance movement as well as members of the Sixtiers' dissident movement. On April 17, 1991, the Verkhovna Rada of the Ukrainian SSR (government of Ukrainian soviet socialist republic) became the first among the union republics to adopt Law No. 962-XII, which regulated the process of rehabilitating victims of political repression on the sovereign territory of the republic.

It was envisaged that rehabilitated persons would have their property, which was confiscated by court order, returned to them, receive preferential calculation of pensionable service and other modest Soviet benefits, such as the priority

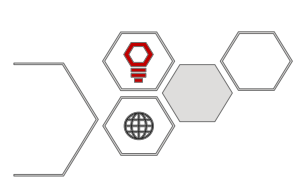
installation of a landline telephone or membership of gardening societies for persons who became disabled as a result of repression as well as pensioners.

This led to a rapid increase in appeals from citizens (victims of repression and their heirs) to the offices of the prosecutor and state security. The paradox was that the very institutions responsible for carrying out the rehabilitation had themselves once been involved in the repressions. There was a catastrophic shortage of personnel, the cases—given the advanced age of many of those eligible for rehabilitation—could not tolerate delays, and the complainants showed understandable persistence.

As a result, positions for part-time prosecutors were introduced, which immediately led to numerous related problems. First, a part-time prosecutor had to be a qualified lawyer or, at minimum, a senior law student. Second, the salaries were meager and quickly eroded by rapid inflation. Consequently, those who agreed to work in the Military Prosecutor's Office of the Carpathian Military District (later the Military Prosecutor's Office of the Western Region of Ukraine) were mainly veterans of Soviet law enforcement agencies who, for the most part, had not been involved in investigative or prosecutorial work but rather in administrative or support roles.

In general, these individuals were not specialists in criminal law. Moreover, it can be assumed that some veterans perceived repressed members of the OUN and UPA as former enemies—this is evident from the wording in certain rehabilitation conclusions, where terms such as “UPA gangs” and “bandits” were used.

Using the example of the Military Prosecutor's Office of the Carpathian Military District / the Military Prosecutor's Office of the Western Region of Ukraine, the composition of part-time staff in the department responsible for rehabilitation was analyzed. It was concluded that, on the one hand, the rehabilitation work was carried out in accordance with the letter of the Law of Rehabilitation, but on the other hand, part-time prosecutors did not always seek to

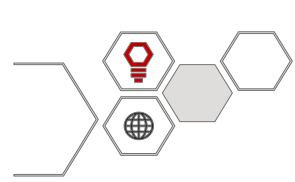
assist appellants, sometimes interpreting ambiguous provisions of the legislation arbitrarily.

For instance, during the research, a case was found in which a underage participant of the UPA was charged with “murder” for taking part in a battle where one Soviet enforcer (punitive forces) was killed, despite the absence of sufficient evidence in the case.

The study also emphasizes the need to revisit certain rejection conclusions from 1991–1999, taking into account the 2015 Law of Ukraine “On the Legal Status and Honoring of Fighters for Ukraine’s Independence in the 20th Century” and the updated (2018) version of the Law on Rehabilitation.

Keywords: Rehabilitation of victims of political repression, rehabilitated persons, OUN-UPA members (Organization of Ukrainian Nationalists – Ukrainian Insurgent Army), Law No. 962-XII, Prosecutor’s Office of Ukraine, military prosecutor’s office, rehabilitation departments within prosecutor’s offices, personnel (cadres) of prosecutor’s offices, non-staff prosecutors.

Постановка проблеми. Протягом 1988–2000 рр. в пізньому Союзі РСР, а згодом у незалежній Україні здійснювалася масштабна кампанія реабілітації жертв радянських політичних репресій. Частині апелянтів було відмовлено з різних причин, як об’єктивних (особи засудженні за злочини визначені ст. 2 Закону про реабілітацію), так і суб’єктивних, неналежне знання законодавства чи неналежне вивчення судової справи для перегляду за нововиявленим обставинами чи винесення протесту. Саме від позиції працівника СБУ та принциповості і освіченості працівника прокуратури, зайнятих в процесі реабілітації, залежало тривалість процесу, обґрунтованість висновку про реабілітацію, заключення або скерування справ до суду з метою перекваліфікації. Наполегливість засудженого чи їх родичів (скарги до Генеральної прокуратури, підключення преси та

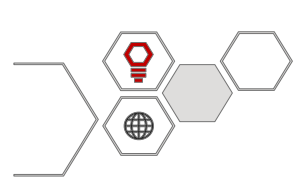

депутатського корпусу, тощо), звісно, впливали на роботу виконавців, але не менше значення мали й ті моральні цінності та життєвий досвід, які свідомо чи не свідомо визначали формулювання висновків.

Огляд публікацій за темою наукової розвідки. Вітчизняна історико-правова наука активно розробляє тему реабілітації жертв політичних репресій в Україні, здійснено видання (за областями) «Книги пам'яті» своєрідного мартирологу жертв з вказівками на проведену реабілітацію. Однак, кадровий склад відділів СБ та військової прокуратури, які безпосередньо здійснювали реабілітацію, спеціально у вітчизняній науці не досліджувався.

Формулювання завдань наукової статті. На основі архівних матеріалів військової прокуратури ПикВО/військової прокуратури Західного регіону України проаналізувати кадровий склад підрозділу, що займався питаннями реабілітації. На цій основі зробити висновки про професійний рівень та морально-політичні цінності штатних і позаштатних прокурорів, за чиєї участі переглядалися справи.

Виклад основного матеріалу. До серпня 1991 року процес проведення реабілітації був відносно спокійний, а звернення репресованих відносно не чисельними. Прийняття Закону № 962-ХІІ «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні» у квітні 1991 року дещо пожвавило цей процес, але первісно у військовій прокуратурі ПрикВО справи про реабілітацію переглядав відносно малочисельний відділ, зайнятий наглядом за слідчою діяльністю органів держбезпеки. Чисельність штатних прокурорів не дозволяла швидко та ефективно здійснювати це, нове для підрозділу, завдання, оскільки основні завдання відділу ніхто не скасовував. Після провалу державного заколоту «ГКЧП» та референдуму 1 грудня 1991 року населення України поступово переконувалося, що зміни носять незворотний характер, повернення до часів Союзу РСР та карально-репресивного ухилу

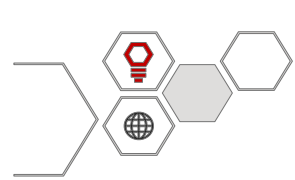
малоймовірне. Відтак, кількість заяв на реабілітацію суттєво зросла. Відповідний відділ прокуратури почав відчувати гостру нестачу кадрів. Вихід було запропоновано у Наказі Генерального прокурора України № 422-к від 21.12.1992 та Директиві Генеральної прокуратури України № 13-193 м/с від 28.05.1993 про утримання додаткових позаштатних працівників та оплату їх праці за строковими трудовими договорами по перегляду архівних кримінальних справ у відповідності із Законом «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні».

У Військовій прокуратурі Західного регіону України функції реабілітації жертв репресій було покладено на Відділ нагляду за слідством в СБУ, перейменувавши його у Відділ нагляду за слідством в СБУ і з питань реабілітації, за яким визначено обов'язок контролю перевірки і перегляду кримінальних справ [1, с. 121]. Саме сюди, починаючи з серпня 1993 року, запрошували на роботу позаштатних прокурорів, пропонуючи їм доволі скромні оклади, первісно без премій.

Чисельність позаштатних працівників у відділі перевищувала контингент штатних, утім їхні завдання зводилися виключно до архівних справ їх вивчення та написання висновків, штатні працівники лише за вказівкою прокурора вивчали кримінальні справи з метою визначення можливості реабілітації засуджених.

Вакансії тривалий час залишалися не заповненими, що й було відмічено у документі (доповідній записці 3 червня 1994 року): «У відділі з серпня 1993 р. по січень 1994 р. не заповнено три вакансії позаштатних оперативних працівників по реабілітації. В зв'язку з невиконанням цих штатних одиниць їх передали в іншу прокуратуру [2, с. 323 – 324].

Перші набори на вакантні посади позаштатних прокурорів відбувалися не зовсім легко, принаймні в структурі Військової прокуратури Західного регіону України. Свідченням цьому стало не продовження трудових

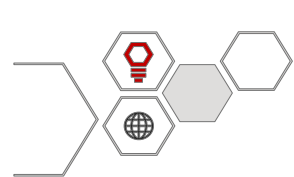
контрактів значної кількості позаштатних працівників, набраних у першій хвилі. Умови оплати їх праці при шаленій інфляції залишали бажати кращого. У 1993 р. рівень інфляції становив рекордні 10.156%. Згодом ситуацію вдалося стабілізувати й 1994-го року рівень інфляції був 401%, 1995-го – 182%. [3], але фіксовані у договорах оклади швидко обезцінювалися.

Так, 31 грудня 1993 р. підписала трудовий договір з військовою прокуратурою ЗРУ Козова Л.В.: «Заробітна плата нараховується на підставі табеля робочого часу в сумі 389400 крб на місяць». Договір підписано з 1 січня по 30 червня 1994 року [4], тобто на півроку. Сума окладу зафіксована. Офіційний курс карбованця до долара США на грудня 1993 року становив 1238 карбованця за 1 долар. Утім через пів року, коли спливав термін діючої угоди, це була уже значно менша сума (в доларовому еквіваленті), курс станом на червень 1993 року становив 1 долар США - 3980 карбованці, долар зріс втричі [21]. То ж не приходить дивуватися, що трудові відносини не поновились.

Рейда О.О. (пропрацював з 14 лютого 1994 р. по 30 червня 1994 р.) прийшов на 871500 карбованців на місяць. Станом на травень 1994 р. це ще становило 69 доларів, а на червень (курс 1:17500) уже менше 50 доларів [22]. То ж не дивно, що «уволен» (тобто продовження трудових відносин не відбулося) [5].

Погодився 1 липня 1994 р. на 871500 карбованців з позаштатного фонду Щербина М.Г. [6]. 2 липня 1994 р. курс долара становив 1:19500, тобто йшлося про 44 долари 69 центів [22].

Та навіть такі скромні «прибутки» для деяких позаштатних прокурорів вбачалися сумою значною. Так, Шевченко Іван Платонович прийнятий на роботу 28 листопада 1994 року з окладом 2527000 крб. [7]. На той час (курс в листопаді 1:104200) це становило 24 долари 25 центів [22]. Циганок Борис

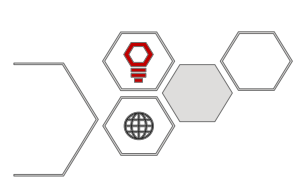

Григорович, 14.11.1947 р.н., ветеран органів держбезпеки (старший оперуповноважений, старший слідчий, начальник відділу), підполковник запасу, за трудовим договором від 19 липня 1993 р. погодився на місячну платню у 76590 крб [8]. Циганок Б.Г. працював на посаді до кінця роботи позаштатних прокурорів відділу.

Після першого ж терміну не продовжив трудові відносини Петро Григорович Скок, чий трудовий договір укладався з 1 січня 1995 р. по 30 червня 1995 р. з зазначеною у договорі можливістю продовження найму [9]. Тут не маємо відомостей про заробітну платню, але навряд чи вона була достойною навіть за мірками початку 1990-х рр.. Коротшими за квартал були трудові відносини з ВП ЗРУ Венгринович Т.В. (єдиний договір з 29 серпня по 30 вересня 1995 р.), Герасименко В.Б. (з 1 по 20 червня 1996 р.), Мілошич Л.М. (з 1 червня 1998 по 30 червня 1998 та з 1 липня по 31 серпня 1998 р.).

Однак, зустрічалися й «рекордсмени», яких, як видається, умови праці задовольняли, то ж протрималися вони довго, деякі – аж до кінця збереження посад позаштатних прокурорів відділу (1 січня 2000 р.). Йдеться про дві категорії – пенсіонери правозахисних структур Союзу РСР та студенти і випускники юридичних вишів (у Львові це передусім Львівський Державний Університет ім. І. Франка). До речі, що стосується першої згаданої групи, то її рівень володіння державною українською мовою був відверто слабким.

Ось кілька типових прикладів. Мутовкін Вячеслав Васильович. Анкета, заповнена при прийнятті на роботу (орфографія збережена): «Мутовкин Вячеслав Васильович», «20 январа 1994 р.». Дата і місце народження: «28.06.1945 г. с. Петровское Юралишского р.-на Кустанайской области». Закінчив у 1972 р. Волгоградську вищу слідчу школу, у 1981–1986 рр. працював в УВС Львівської області, у 1986–1992 рр. у Вятському (незрозуміла аббревіатура. – А.Р.) в селищі Лісному Кіровської області, далі

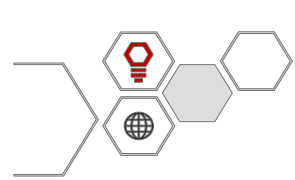

перебрався до батьків-пенсіонерів у Львів, де більше календарного року не мав жодної офіційної роботи [10].

Триполець Леонід Карлович (неодноразово підписував/поновлював заяви про прийом на роботу та продовження трудових відносин 11 лютого 1994 р.; 1 липня 1994 р.; 20 грудня 1994 р.; 4 червня 1995 р.; 19 грудня 1995 р.; 11 червня 1996 р.; 30 грудня 1996 р.; 1 липня 1997 р.; 12 вересня 1997 р.; 1 січня 1998 р.). Народжений 5 жовтня 1927 р. в м. Керміне Бухарської області «Узбекської РСР». Встиг попрацювати інструктором райкому компартії й начальником відділу кадрів житлового управління Ленінського р-ну м. Львова та послужити в міліції (1958–1984 рр.). Остання посада – інспектор слідчої групи по реабілітації жертв політичних репресій УВС Львівської області – по листопад 1992 р. 18 листопада 1992 р. звільнений з неї по ст. 40 п.1 КЗПП України «в зв'язку з досягненням працівником пенсійного віку при наявності права на повну пенсію по старості» [11], То ж на момент підписання першої трудової угоди з ВП ЗРУ (лютий 1994 р.) уже 15 місяців як пенсіонер.

Корабльов Борис Гнатович (трудові договори підписував 16 жовтня 1995 р.; 29 грудня 1995 р.; 11 червня 1996 р.; 1 січня 1997 р., 1 липня 1997 р., 1 березня 1998 р., 24 квітня 1998 р., 30 червня 1998 р., 26 серпня 1998 р., 21 жовтня 1998 р., 24 грудня 1998 р., 24 лютого 1999 р., 23 квітня 1999 р., 29 червня 1999 р., 30 вересня 1999 р. (по 31 грудня 1999 р.), тобто практично до крайнього терміну роботи позаштатних прокурорів відділу. Народився 1938 р. н. Канськ Красноярського краю. В анкеті вказав, що: «вчених ступінів, звання не маю» (орфографія збережена). Встиг 2 роки пропрацювати слідчим прокуратури м. Бреста, далі – юрисконсульт та начальник відділу кадрів [12].

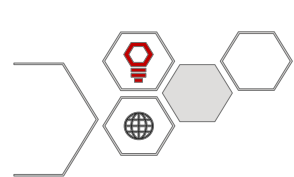
Машенко Василь Гнатович, 1.05.1923 р.н. (підписував трудові договори 10 квітня 1995 р., 15 червня 1995 р., 29 грудня 1995 р., 11 червня 1996 р., 30

грудня 1996 р., 1 липня 1997 р., 1 грудня 1997 р., 1 січня 1998 р., 1 березня 1998 р.; 29 квітня 1998 р.; 30 червня 1996 р.; 26 серпня 1998 р.; 21 жовтня 1998 р., 24 грудня 1998 р., 24 лютого 1999 р., 23 квітня 1999 р., 29 червня 1999 р., 30 вересня 1999 р. (по 31 грудня 1999 р.), тобто до кінця роботи позаштатних прокурорів. В минулому – слідчий прокуратури Нестерівського району Львівської області (Жовківського), юрист 3 класу (5 березня 1960 р.) [13].

Сім років поспіль підписував трудові угоди з ВП ЗРУ «подполковник юстиції в отставке» (на прокурорсько-слідчих посадах з 11.09.1963 р. до дня звільнення в запас 15.02.1982 р., в т.ч. на посаді помічника військового прокурора ПрикВО – з 4.05.1977 р. по 15.02. 1982 р.) Палієнко Віталій Пименович: 15 липня 1993 р., 19 грудня 1994 р, 7 червня 1995 р, 26 грудня 1995 р., 11 червня 1996 р., 30 грудня 1996 р., 1 липня 1997 р., 1 січня 1998 р., 2 березня 1998 р., 30 червня 1998 р., 21 серпня 1998 р, 21 жовтня 1998 р. (по 31 грудня); 24 лютого 1999 р., 23 квітня 1999 р., 29 червня 1999 р., 30 вересня 1999 р. (по 31 грудня 1999 р.) [14]. Прийшов у відділ у липні 1993 р. на заробітну плату 38285 карбованців на місяць (в заяві про прийом на роботу вказано «на 0,5 ставки должностного оклада») [15]. При курсі Долара США на липня 1:2608 крб., – тобто на 14,6 долара США [21]. Щоправда, отримував доплату за класний чин «радник юстиції» від 31 серпня 1994 р. Далі написав заяву про прийняття на роботу на повну ставку. 1 вересня 1994 р. встановлено посадовий оклад 8715000 крб. на місяць (при курсі 1:28000). Тобто перша «нова» зарплата радника юстиції склала завидні за мірками літа 1994 року 311 долари, але уже в грудні трохи більше 100 доларів [22]. Зате й протримався до кінця тисячоліття.

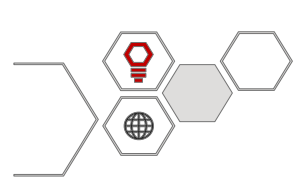
Утім навіть відставники не завжди трималися за місце позаштатного прокурора, шукаючи перспектив. Прикладом може служити Шевченко І.П., 1927 р.н., міліціонер (1955–1956), згодом кадровик, «8 медалів» (з анкети),

«вдовець». Останнє офіційне місце роботи – голова кооперативу «Кварц», звільнений за власним бажанням 30.07.1991 р. [16], тобто уже 3 роки, як безробітний. Трудові договори він підписував 9 червня 1995 р., 27 грудня 1995 р., 11 червня 1996 р. та з 1 січня 1997 р. по 30 січня 1997 р. Як бачимо, останній термін – усього місяць.

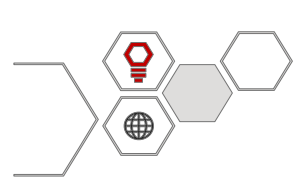
Інша категорія працівників, як уже було вказано, студенти та учорашні випускники юридичних вишів. Прикладом студентки-позаштатного прокурора може послужити Матвіїв Олеся Володимирівна, 20 вересня 1977 р. н., яка прийшла на роботу у ВП ЗРУ 30 грудня 1996 р., вказавши в анкеті: «студентка III курсу юридичного ф-ту ЛьвДУ» [17]. Цікаво, що Матвіїв О.В. пропрацювала до крайньої дати роботи позаштатних прокурорів відділу – разом з Росяк Іриною Юліанівною. Остання прийшла в листопаді 1996 р., отримавши диплом ще в 1990 р. [18]. В справі немає жодних згадок про її попереднє місце роботи, то ж, схоже, для Росяк І.Ю. це була перша «юридична» вакансія в житті. Дані позаштатні прокурори залишились працювати до 30 червня 2000 р., тобто ще півроку після тотального закриття позаштатних вакансій.

Ніштук Тарас Ярославович, чий диплом спеціаліста за спеціальністю правознавство був отриманий ним 29 червня 1995 р. [19]. Як вказано в Характеристиці (документ без дати. – А.Р.) Ніштука Т.Я.: «Поступив на роботу у Військову прокуратуру відділу 7 серпня 1995 року, в якій працює по сьогоднішній день (...) Оцінюючи моральні та ділові якості Ніштука Т.Я. вважаємо, що він достойний військового звання лейтенанта запасу. Характеристика видана для пред'явлення в РВК Галицького району м. Львова». Тож військова прокуратура для учорашнього випускника стала першим місцем праці. Можливо, готували його до переходу на постійне місце роботи у ВП ЗРУ.

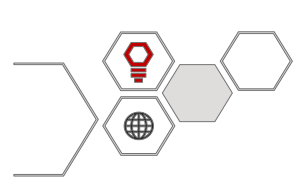

Зрозуміло, що первісно якість роботи позаштатних працівників вимагала контролю, а подекуди і прямого втручання штатних працівників відділу. То ж не дивно, що на засіданнях колегії Військової прокуратури ЗРУ постійно піднімалося питання про покращення роботи відділу. Зокрема, 10 лютого 1994 р. колегія вимагала: «(...) 4. Підвищити якість роботи по перегляду архівних кримінальних справ відносно жертв політичних репресій, особливо при вирішенні їх скарг. У березні 1994 року заслухати на засіданні колегії начальника відділу про стан виконання Закону України від 17 квітня 1991 року «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні» та наказу Генерального прокурора України від 04.04. 1992 року № 10» [20, с. 11]. Це не означає, що робота велась незадовільно. В тому ж протоколі засідання зафіксовано, що «Підсумки узагальнення роботи по реабілітації свідчать, що штатними працівниками відділу і позаштатними прокурорами здійснюються конкретні заходи, спрямовані на виконання Закону і прискорення реабілітації. В 1993 р. вивчено 574 архівні кримінальні справи, по яких реабілітовано 560 осіб. З числа вирішених 24 архівні кримінальні справи на 85 чоловік направлені в суди. По них складено 17 висновків» [20, с.28]. Утім, в черзі на вирішення стояли тисячі справ, за кожною з яких була жива людина з її моральними та матеріальними інтересами (повернення конфіскованого майна, підтвердження пенсійного стажу, встановлення життєво необхідного пристарілій людині телефону тощо) потребами.

Висновки. Починаючи з 1991 й по 2000 роки відділи загальних і спеціалізованих (військова) прокуратур зіштовхнулися з потужними викликами. Тисячі людей, як самих репресованих, так і їх близьких, намагалися якнайшвидше вирішити питання про реабілітацію. Окрім суто морального вдоволення, «Довідка про реабілітацію» означала можливість отримання компенсації за конфісковане тоталітарною державою майно, а також встановлення суттєво вищого пенсійного стажу в пільговому

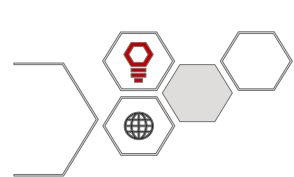
обчисленні. Апелянти вдавалися до доступних їм методів, як-от звернень до народних депутатів, засобів масової інформації (преси і телебачення), громадських організацій тощо. Обов'язок проведення перевірки та складання відповідних висновків покладался на прокуратуру у взаємодії з органами державної безпеки у прокуратурах даний обов'язок покладено на відділи по нагляду за слідством органів державної безпеки. То ж навантаження на працівників зросло вразі, оскільки усі попередні обов'язки зберігалися. Відділи прокуратур стали відчувати гостру нестачу кадрів. Вихід було запропоновано у Наказі Генерального прокурора України № 422-к від 21.12.1992 року та директиві Генеральної прокуратури України № 13-193 м/с від 28.05.1993 р. «Про утримання додаткових позаштатних працівників та оплату їх праці за строковими трудовими договорами по перегляду архівних кримінальних справ у відповідності з Законом від 17 квітня 1991 р. «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні». За шаленої інфляції в Україні та відсутності кореляції на індекс інфляції контингент позаштатних прокурорів у військовій прокуратурі ПрикВО/військова прокуратура Західного регіону, складався переважно з двох категорій працівників. Це, по-перше (переважна більшість), ветерани радянських правоохоронних структур (КДБ, міліція, прокуратура), особи похилого віку, яким важко було знайти робочі місця. Можна припустити, про їх упереджене ставлення до учасників ОУН УПА. Так, до осені 1996 р. у реабілітаційних висновках (внутрішня документація прокуратури. – А.Р.) фігурують терміни «банди УПА», «бандити», а внутрішня переписка в структурі відбувається подекуди російською мовою. По-друге, студенти і недавні випускники юридичних факультетів, для яких ця праця була першою в житті. Незважаючи на те, що робота позаштатних прокурорів регулярно піддавалась критиці на засіданнях колегії військової прокуратури, загалом свої функції вони виконували добросовісно й навіть вступали у конфлікти з колегами з регіональних

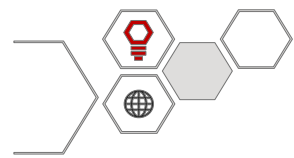
органів державної безпеки, які направляли відмовні висновки про реабілітацію. Разом з тим вважаємо, що після оновлення Закону № 962-XII та зміною назви «Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років» доцільно повернутися до окремих справ, де надано висновки про відмову у реабілітації чи прийнято судами рішення про обґрунтованість засудження або перекваліфікацію.

Список використаних джерел:

1. Фонд: Прокуратура України. Військова прокуратура Західного регіону України. Опис: Справа № 4. Накази Військового прокурора Західного регіону України /керівні/. Почата 5 січня 1994. Закінчено __ грудня 1995. На 244 с. (Інв. № 10694) Спр.
2. Інструкція по здійсненню контролю і перевірки виконання в органах військової прокуратури регіону. 1 лютого 1995 року. С. 120-122, с. 121;
3. Фонд: Прокуратура України. Військова прокуратура Західного регіону України. Опис: Справа № 41. Т.№ 2. Документи дол. засідань колегій військової прокуратури Західного регіону України. 1994 рік. Спр. Доповідна записка. 23 червня 1994 р. С. 322-325, с. 323-324;
4. Фонд: Військова прокуратура Західного регіону України. Опис: Трудові (так на обкладинці) угоди. На 349 с. Спр. Трудовий договір. 31 грудня 1999 р. (Козова Л.В.). С. 18 ;
5. Фонд: Військова прокуратура Західного регіону України. Опис: Трудові угоди. Спр. Трудовий договір. 14 лютого 1994 року (Рейда О.О.). С. 72;
6. Фонд: Військова прокуратура Західного регіону України. Опис: Трудові угоди. Спр. Трудовий договір. 1 липня 1994 року (Щербина М.Г.). С. 121;

7. Фонд: Військова прокуратура Західного регіону України. Опис: Трудові угоди. Спр. Трудовий договір. 28 листопада 1994 року (Шевченко І.П.) С. 110;
8. Фонд: Військова прокуратура Західного регіону України. Опис: Трудові угоди. Спр. Трудовий договір. 19 липня 1993 року (Циганок Б.Г.). С. 264;
9. Фонд: Військова прокуратура Західного регіону України. Опис: Трудові угоди. Спр. Трудовий договір. 20 грудня 1994 року (Скок П.Г. С. 80;
10. Фонд: Військова прокуратура Західного регіону України. Опис: Трудові угоди. Спр. Анкета (Мutowкин В.В.). С. 67-68 зв;
11. Фонд: Військова прокуратура Західного регіону України. Опис: Трудові угоди. Спр. Анкета (Триполец Л.К.). С. 99-100 зв.;
12. Фонд: Військова прокуратура Західного регіону України. Опис: Трудові угоди. Спр. Анкета (Корабльов Б.Г.). С. 140-141 зв.;
13. Фонд: Військова прокуратура Західного регіону України. Опис: Трудові угоди. Спр. Анкета (Машенко В.И.). С. 162-163 зв.;
14. Фонд: Військова прокуратура Західного регіону України. Опис: Трудові угоди. Спр. Довідка. 18/10.1994 (Палієнко В.П.). С. 190;
15. Фонд: Військова прокуратура Західного регіону України. Опис: Трудові угоди. Спр. Трудова угода. 1 вересня 1994 р. (Палієнко В.П.). С. 192;
16. Фонд: Військова прокуратура Західного регіону України. Опис: Трудові угоди. Спр. Анкета (Матвіїв О.В.). С. 323-324 зв.;
17. Фонд: Військова прокуратура Західного регіону України. Опис: Трудові угоди. Спр. Диплом Б № 191471 (ксерокопія) Росяк І.Ю. С. 209;
18. Фонд: Військова прокуратура Західного регіону України. Опис: Трудові угоди. Спр. Диплом Б № 006073 (копія) Ніштук Т.Я. С. 338;
19. Фонд: Прокуратура України. Військова прокуратура Західного регіону України. Опис: Справа № 41. Т.№ 1. Протоколи засідань колегій при

військовому прокурорі. 1994 рік. Спр. Рішення колегії військової прокуратури Західного регіону України. «10» лютого 1994 року. С. 9-11, с. 11;

20. Фонд: Прокуратура України. Військова прокуратура Західного регіону України. Опис: Справа № 41. Т. № 1. Протоколи засідань колегій при військовому прокурорі. 1994 рік. Спр. Протокол № 3 розширеного засідання колегії військової прокуратури Західного регіону України 21 березня 1994 р. С. 27-30, с.28.

21. Національний банк України. Офіційний курс гривні до іноземних валют та банківських металів. Звіт за 1993 рік [Електронний ресурс]. Київ : НБУ. URL: https://bank.gov.ua/files/of_kurs_1993.xls (дата звернення: 01.08.2025).

22. Національний банк України. Офіційний курс гривні до іноземних валют та банківських металів. Звіт за 1994 рік [Електронний ресурс]. Київ : НБУ. URL: https://bank.gov.ua/files/of_kurs_1994.xls (дата звернення: 01.08.2025).